

Biblioteca Oberta

Nº1 Octubre 2004

GUIA D
A U D I O V I S U A L S

LA MÚSICA CLÀSSICA EN EL CINEMA

Biblioteca Central. C/ Solades, 25. Tel. 964 52 04 81
e-mail: biblioteca@ajvila-real.es

LA MÚSICA CLÀSSICA EN EL CINEMA

Les relacions entre el cinema i la música són nombroses i complexes. La música ha estat íntimament lligada al món del Setè Art, fins i tot des del mateix començament de la cinematografia. Les primigènies projeccions de finals del segle XIX de pocs minuts de durada ja comptaven amb un acompanyament de piano en directe. Al principi, les pel·lícules s'exhibien en xicotets cafés o teatres de les ciutats, i amb la intenció de sufocar l'escandalós soroll produït per les màquines de projecció, ja que en aquell moment es trobaven al mateix habitacle que els espectadors, alguns propietaris van contractar pianistes perquè interpretaren peces musicals durant la projecció. La finalitat de la música en aquest moment fou, doncs, la de dissimular l'estrepitós soroll emés per les màquines. Però també per a neutralitzar els murmurs procedents del públic, ja que no estaven

acostumats a mantenir el silenci en un local gran i fosc, la música era necessària per crear un bon ambient.

Amb el temps, el cinema anà conquerint els principals teatres de les capitals europees i, és clar, aquestes projeccions necessitaven un acompanyament musical organitzat on els directors d'orquestra feien servir principalment les seues obres, però també en seleccionaven altres més conegudes. Una de les primeres partitures originals per a una pel·lícula fou realitzada pel francès Camille Saint-Saëns (vegeu foto) per a l'obra *L'assassinat du duc de Guise*, dirigida per Pathé el 1908. L'obra *El naixement de la nació* de

1916 de Griffith suposà un dels primers intents en crear una banda sonora específica per a una determinada creació cinematogràfica i va tenir una gran transcendència i influència en el desenvolupament de les orquestres cinematogràfiques dels EUA i d'Europa. L'impacte que va tenir aquest film induí les principals empreses a crear composicions originals, però l'elevat cost que suposava el manteniment de les orquestres va dificultar el seu definitiu assentament. Era de gran necessitat la introducció de la tècnica dins del cel·luloide, fet que es produí el 1927 gràcies a la Warner Bros, amb l'obra *El cantor de jazz*.

La música en el cinema

Segons Xalabarder (1997) les funcions de la música dins d'una pel·lícula són les següents:

1. Ambientar les èpoques i llocs on transcorre l'acció.
2. Acompanyar imatges i seqüències, fent-les més clares i accessibles.
3. Substituir diàlegs que siguen innecessaris.
4. Activar i dinamitzar el ritme, o bé fer-lo més lent.
5. Definir personatges i estats d'ànim.
6. Aportar informació a l'espectador.
7. Implicar emocionalment l'espectador.

La trama de cada pel·lícula té lloc en un espai i en un moment determinat. Per aquesta raó, la música assoleix un paper fonamental per tal que l'espectador arribi a identificar i relacionar aqueix lloc o aqueixa època determinada amb les melodies compostes a fi de contextualitzar-les dins del film.

Les possibilitats d'una partitura cinematogràfica són molt àmplies. La música, en paraules del compositor Bernard Hermann, ha de suplantar el que els actors no arriben a dir, pot donar a entendre sentiments, i ha d'aportar allò que les paraules no són capaces d'expressar. Gràcies a la música, tot el món pot arribar a comprendre sentiments universals com ara l'amor, l'afecte, l'odi, la por, el menyspreu, etc., sense cap necessitat de diàleg. Un personatge qualsevol pot transmetre a l'espectador un sentiment terrorífic sense moure els llavis, i tot gràcies a la banda sonora. A més de poder substituir les paraules, la música en el cinema és capaç fins i tot de posar-se dins la pell d'un personatge. El director americà John Sturges deia sobre el gran compositor Elmer Bernstein: "Puc fer que un actor vagi cap a una finestra i guaiti a través d'ella. Però Elmer, amb la seua batuta, és qui reflecteix el que aquest pensa o sent. Aqueixa és la diferència".

La combinació música i cinema fou tot un èxit i va temptar més d'un compositor a deixar la seua eminent carrera, per a dedicar-se únicament i exclusivament a la composició de partitures per al Seté Art, com és el cas d'Erich Wolfgang Korngold (vegeu foto), que estava considerat un gran compositor a Alemanya, i decidí deixar-ho tot per començar una nova carrera dins del cinema, com així fou. Korngold creà bandes sonores que van passar d'acompanyants a formar part de l'estructura narrativa de la pel·lícula.

La música clàssica i el Seté Art

La música clàssica ha estat emprada en nombroses ocasions en la història del cinema. No cal més que recordar un poc perquè ens vinguen ràpidament al cap diverses seqüències inoblidables on estava incorporada la música d'autors clàssics. Entres aquestes pel·lícules podem citar *Apocalypse Now* amb *La cavalcada de les walk íries* de Wagner; *2001: una odissea de l'espai*, amb el vals *El Danubi blau* de Strauss; *L'evangeli segons Sant Mateu* amb el cor final de la *Passió de Sant Mateu* de Bach, entre moltes altres.

A finals de la dècada dels 50 i sobretot en la següent, es va produir l'aparició en l'escena cinematogràfica d'una nova generació de directors europeus innovadors, que van trencar amb els cànons establerts a Hollywood. Van renovar les formes i els continguts, van actuar de manera lliure i de vegades provocadora. El seu treball fou tan diferent que es van fer mereixedors del terme «autor», en el sentit que són autors que fan obres d'art i no productes comercials. Godard, Truffaut, Rohmer, Antonioni, Bergman, Resnais, entre molts més, en són alguns d'aquesta nova onada. Amb aquests directors, les imatges cinematogràfiques ja no són un reflex del món en general, sinó del seu particular, amb la seua filosofia i la seua opinió. Des del punt de vista musical, tots aquests directors van donar molta més importància a les seues bandes sonores, la música adquirí un caràcter narratiu ja que, per a ells, una partitura musical era una important síntesi de so i imatge que dóna lloc a una forma d'art que suggereix una forma, una consciència. Molts directors van

utilitzar la música clàssica, tenint predilecció per les obres de Mozart, Beethoven i Bach, principalment.

La utilització d'obres clàssiques es pot interpretar com una mesura defensiva per tal de donar més importància a les històries cada vegada més complexes que es narren a les seues pel·lícules. Cal tenir en compte que en aquest moment hi hagué un important augment de la producció enregistrada i també una major disponibilitat del disc de llarga durada. La música de Mozart apareixia en moments importants de pel·lícules com ara *Lola*, *Il vangelo secondo Matteo* (L'evangeli segons sant Mateu), etc.; Beethoven en les de Bergman i Godard; Bach en *Sasom* i en *Spiegel* (Com un espill), també en *Il vangelo secondo Matteo* (L'evangeli segons sant Mateu), etc.

Durant la dècada dels 60, la música clàssica fou idolatrada com mai no ho havia estat. El seu poder emocional va arribar a tots ràpidament. L'impacte de la música clàssica fou grandios. El cineasta Andrzej Wajda deia que “la pantalla podia estar plena d'imatges ordinàries i d'actors insignificants. Tant se val! Les harmonies de Bach o Brahms o Verdi els donaven profunditat i misteri. Amb la companyia d'aquesta música, el diàleg s'esvaïa o desdibuixava, els sorolls superflus desapareixien per complet”.

En definitiva, directors com ara Visconti, Fellini, Resnais, Bergman, etc. van fer possible que música i cinema estigueren interpenetrats com si estigueren fosos dins d'un mateix gènere global, com a l'òpera.

Bibliografia

Lack, Russell (1997): *La música en el cine*. Ed. Cátedra. Madrid, 445 p.

Xalabarder, Conrado (1997): *Enciclopedia de las bandas sonoras*. Ediciones B. Barcelona, 533 p.

En el llistat que oferim a continuació es troba una xicoteta mostra d'obres cinematogràfiques que han inclòs dins de la seua banda sonora musical obres d'autors clàssics que es troben al fons de la nostra biblioteca:

2001: Una odissea a l'espai: Khachaturian: Gayane suite núm. 2; J. Strauss II: The blue Danube; R. Strauss: Also sprach Zarathustra
A beautiful mind (Una ment meravellosa):

Mozart: Piano Sonata núm. 11

A la caça de l'octubre roig Sibelius: Finlàndia

Analyse this (Una teràpia perillosa): Flotow:

M'appari tutt'amor de Martha; Prokofiev: Violin concerto núm. 2; Verdi: La donna è mobile de Rigoletto

Apocalypse now: Wagner : La cabalcada de les walkiries de La Walkiria

Atlantic city: Rimsky-Korsakov: Song of the indian guest, de Sadko

Barry Lyndon: Handel: Sarabande, de Harpsichord suite núm. 12

Brassed off (Tocant el vent): Elgar: Pomp and circumstance núm.1;

Grainger: Irish tune de Country derry; Rodrigo: Concierto de Aranjuez;

Rossini: Obertura de William Tell

Billy Elliot Txaikovski: Swan lake

Chariots of fire: Allegri: Miserere

L'edat de la innocència: Beethoven: Piano sonata núm. 8, 2nd mvt.; J.

Straus II: The Blue Danube; J. Straus I: Marxa Radetzky

Les relacions perilloses: Handel: Allegro, de Organ concerto núm. 13;

Handel: Largo de Serse

E la nave va: Verdi: Obertura de The force of Destiny

Els amics de Peter: Offenbach: Can, can de Orpheus in the underworld; Puccini: Un bel di, de Madame Butterfly

El gran dictador: Brahms: Hungarian dance núm. 5

El gran Lebowski: Korngold: Glück, das mir verblieb form Die tot Stadt; Mozart: Requiem; Mussorgsky / Ravel: Pictures at an Exhibition

El pacient anglès: Bach: Aria, de Goldberg Variations BWV 988

El padrí III: Mascagni: Intermezzo, de Cavalleria Rusticana

El silenci dels corders: Bach: Goldberg variations

Excalibur: Orff: Carmina Burana; Wagner: Preludi de Tristan e Isolda;

Marxa fúnebre de Siegfried de Götterdämmerung

Fanny i Alexander: Britten: Cello suites núm. 1-3; Chopin: Marxa fúnebre; Dvorak: Humoresque

Gallipoli: Albinoni: Adagio; Bizet: Duet, de Peal Fishers; Paganini:

Centone de Sonate núm. 3

Greys toke: La llegenda de Tarzan: Boccherini: Minuet; Elgar: Pomp and circumstance March núm. 3; Elgar: Simfonia núm. 1

La taronja mecànica: Beethoven: Simfonia núm. 9; Elgar: Pomp and circumstance núm. 1; Purcell: Marxa de Funeral music for queen Mary; Rossini: Obertura de William Tell

L'honor dels Prizzi: Rossini: Obertura d'El barber de Sevilla

Marius et Jeannette: di Capua: O sole mio; J. Strauss II: An der schönen blauen Donau; Vivaldi: Les quatre estacions

Música del cor: Bach: Concerto in D minor for two violins; Bach: Prelude de Cello suite núm. 1; Offenbach: Can-can de Orpheus in the underworld

Poder absolut Wagner: Obertura de Tannhäuser

Retrat d'una dama: Bach: Piano concerto núm. 5;

Bach: Violin concerto in A minor; Schubert:

Impromptus op. 90 núm. 3 i 4; Schubert: String

quartet núm. 14; J. Strauss II: Artist's life

Ricard III: Charpentier: Fanfare, de Te Deum

Romeu i Julieta: Txaikovski: Romeu i Julieta

Romeu i Julieta de William Shakespeare:

Mozart: Simfonia núm. 25

Somni d'una nit d'estiu: Donizetti: Una furtiva

lagrima de L'elisir d'amore; Mendelssohn: A

midsummer night's dream; Rossini: Non piu mesta

de La cenerentola

SERVEI MUNICIPAL
DE BIBLIOTEQUES
Vila-real

